

Knowledge and Understanding of Drugs and Factors Related to Drug Abuse of Students at Prince of Songkla University

Amara Srisatchang

M.A.(Educational Psychology and Guidance),
Students Affairs Division, President's Office
Prince of Songkla University
E-mail: samara@ratree.psu.ac.th

Abstract

This research was intended to study drug abuse of the students at Prince of Songkla University, Hat Yai campus, to identify factors related to such abuse, and to find possible measures for drug abuse prevention. The samples consisted of 7 associate/assistant deans for student affairs and students of all years and faculties; through stratified random sampling, 236 male students and 317 female students were selected.

It was found that 43.8% of the students had tried drugs: liquor/beer (57.4%) cigarettes (36.0%) and marijuana (0.8%). 60.8% of these students, out of curiosity, were exposed to drugs when they were in a secondary school. 78.7% of female students drank liquor/beer and 19.1% smoked cigarettes while 51.5% of male students smoked cigarettes and 48.5% drank liquor/beer. Renting a house with friends was conducive to drug abuse of male students (86.5%) whereas 86.7% of female students having tried drugs stayed in the houses of their relatives or friends. The factors affecting the students' drug abuse were prioritized as follows: sensation-seeking personality, peers' drug abuse, attitude toward drugs, and knowledge and understanding of drugs. Peers, teachers and parents are believed to be able to help prevent the problem of drug abuse.

Keywords: drugs, drug abuse, Prince of Songkla University, students

ความรู้ความเข้าใจและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้สารเสพติด ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อมรา ศรีสังข์

ศส.ม.(จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว), นักแนะแนวการศึกษาและอาชีพชำนาญการ
กองกิจการนักศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติดและการใช้สารเสพติดของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของนักศึกษาและมาตรการป้องกันปัญหาสารเสพติด กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยรองคณบดี/ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาจำนวน 7 คน และนักศึกษาทุกคณะทุกชั้นปี โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นได้นักศึกษาชาย 236 คน และนักศึกษาหญิง 317 คน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาร้อยละ 43.8 เคยใช้สารเสพติด สารเสพติดที่ใช้คือ เหล้า/เบียร์ (ร้อยละ 57.4) บุหรี่ (ร้อยละ 36.0) และกัญชา (ร้อยละ 0.8) ร้อยละ 60.8 ของนักศึกษาเหล่านี้เคยลองเสพสารเสพติดในขณะที่เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่เพราะอยากลอง นักศึกษาหญิงร้อยละ 78.7 ดื่มเหล้า/เบียร์และร้อยละ 19.1 สูบบุหรี่ นักศึกษาชายร้อยละ 51.5 สูบบุหรี่ และร้อยละ 48.5 ดื่มเหล้า/เบียร์ การเข้าบ้านพักรวมกันของนักศึกษาชายเอื้อต่อการเสพสารเสพติด (ร้อยละ 86.5) ในขณะที่นักศึกษาหญิงที่เคยลองเสพสารเสพติดพักอาศัยที่บ้านญาติหรือบ้านเพื่อน (ร้อยละ 86.7) ปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักศึกษาเรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ บุคลิกภาพชอบทำท่ายการเสพสารเสพติดของเพื่อน ทักษะติดต่อสารเสพติดและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติด เพื่อน ครู/อาจารย์และพ่อแม่ เป็นปัจจัยที่จะช่วยป้องกันปัญหาสารเสพติดได้

คำสำคัญ: การใช้สารเสพติด, นักศึกษา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ยาเสพติด สารเสพติด

บทนำ

ปัญหาสารเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงทั่วโลก ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ต้องเผชิญกับการแพร่ระบาดของสารเสพติดมายาวนาน ปัญหานี้ยังคงทำลายขีดความสามารถของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งในงานป้องกันปราบปราม และการบำบัดรักษา การแพร่ระบาดของสารเสพติด ทั้งสารเสพติดธรรมชาติ และสารสังเคราะห์อย่างรุนแรงทำให้มีผู้ติดสารเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สารเสพติดชนิดยาบ้า ยาอี โคเคน ยาเค และยาแก้ไอที่

มีส่วนผสมโคเคอินเป็นที่นิยมและรู้จักในกลุ่มเยาวชน ขณะเดียวกันการผลิตและจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขยายตัวตามความเติบโตของภาวะเศรษฐกิจ จากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติเกี่ยวกับการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ของประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ.2534 และ พ.ศ.2539 ข้อมูลที่พบแสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลาต่างกัน 5 ปี มีประชากรที่ดื่มเครื่องดื่มเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 2 แสน 6 หมื่นคน และยิ่งพบอีกว่าอายุที่เริ่มดื่มลดน้อยลง กล่าวคือ ผู้ชายจะเริ่มดื่มเมื่ออายุ

ระหว่าง 15-19 ปี และผู้หญิงจะเริ่มดื่มเมื่ออายุ 20-24 ปี (อ้างถึงในวิทยาลัยการสาธารณสุข, 2541) การขยายตัวการผลิตและจำหน่ายจึงนับเป็นแรงผลักดันให้เกิดการบริโภคมากขึ้น หากไม่นับรวมบุหรี่ และสุรา ซึ่งถือเป็นสิ่งเสพติดที่ถูกกฎหมายและมีการแพร่ระบาดมากที่สุดพบว่า การแพร่ระบาดของยากระตุ้นประสาทหรือยาบ้า กัญชา และสารระเหย มีการแพร่ระบาดมากที่สุดเรียงตามลำดับ (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด, 2542) จึงกล่าวได้ว่าในปัจจุบันสารเสพติดประเภทเฮโรอีน ไม่ใช่ปัญหาสำคัญที่สุด แต่ปัญหาการเสพยาเสพติด กัญชา และยาบ้า ขยายวงกว้างขึ้นในหมู่นักเรียนนักศึกษา กลุ่มนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดในช่วง 5 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยประมาณร้อยละ 80 ของนักเรียนที่เข้าบำบัดรักษาเป็นผู้ป่วยรายใหม่ที่ไม่เคยเข้าบำบัดรักษามาก่อน (พรเพ็ญ เพชรสุศิริ, 2540)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ มีสถานที่ตั้งในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อำเภอหาดใหญ่เป็น 1 ใน 6 อำเภอที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในระดับรุนแรง มีทั้งเฮโรอีน กัญชา แอมเฟตามีน (ยาบ้า) เอ็กซ์ตาซี (ยาอี) และสารระเหย (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด, 2543) ขาวความเคลื่อนไหวของการแพร่ระบาดของสารเสพติดในจังหวัดสงขลาและพื้นที่ใกล้เคียง ปรากฏเป็นข่าวอยู่เนืองๆ ตามหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ เช่น ในปี 2543 มีการจับกุมการขนถ่ายยาบ้าในเขตรอยต่อชายแดนจังหวัดสงขลา หรือการจับกุมยาแก้ไอที่มีส่วนผสมของโคเดอีนในจังหวัดยะลา ซึ่งมีเขตแดนติดต่อกับจังหวัดสงขลา อีกทั้งอำเภอหาดใหญ่เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดชายแดนภาคใต้ตอนล่าง เป็นแหล่งรวมของสถานบริการและสถานบันเทิงของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ อาจกล่าวได้ว่า ร้านอาหาร เครื่องดื่ม ผับ (Pub) หรือดิสโก้เทคตามโรงแรมต่างๆ ที่มีอยู่มากมาย เป็นแหล่งจูงใจให้มีการสูบบุหรี่หรือดื่มเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์และอาจมีการเสพยาเสพติดชนิดอื่นๆ ด้วย เพราะพบว่าผู้ที่เคยใช้สารเสพติด 2 ชนิด มักจะมีบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นตัวเริ่มต้นและร่วมอยู่ด้วย (ปรีชา วิหคโต และคณะ, 2540) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของหนึ่งหทัย

กอบศรีสวัสดิ์ (2542) ที่พบว่าสารเสพติดที่เยาวชนเริ่มใช้เป็นลำดับแรกมากที่สุด ได้แก่ บุหรี่ และลำดับที่ 2 ได้แก่ สุรา ส่วนกัญชา เฮโรอีน ยาบ้า และสารระเหยใช้มากตามลำดับ

ผู้วิจัย เห็นว่า ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นเขตการแพร่ระบาดของสารเสพติด และปัจจัยส่วนบุคคล กล่าวคือ ช่วงวัยของนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา เป็นช่วงวัยที่อยากรู้อยากลอง หรือด้วยความวิตกกังวลหรือเพราะความเครียดจากการเรียน หรือการแสวงหาความพึงพอใจทางอารมณ์ หรือปัจจัยทางครอบครัว เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยส่งเสริมให้นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ใช้สารเสพติดประเภทต่างๆ ที่มากกว่าการสูบบุหรี่หรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และนอกจากนี้ ผลการศึกษาของกองแผนงาน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งได้สำรวจความคิดเห็นของบัณฑิตที่เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรในปีการศึกษา 2542 จำนวน 2,339 คน พบว่าบัณฑิตมีความคิดเห็นในระดับ “มาก” ว่าในมหาวิทยาลัยมีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดด้วย (กองแผนงาน, 2544) ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นและให้ความสนใจประเด็นการใช้สารเสพติดของนักศึกษา เพราะที่ผ่านมาผู้ที่เกี่ยวข้องด้านกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัย มักจะเข้าใจว่านักศึกษามหาวิทยาลัยไม่ใช้สารเสพติดอื่น นอกจากบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ปัจจุบันการแพร่ระบาดของสารเสพติดในจังหวัดสงขลา มีความหลากหลาย ทั้งในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ลักษณะประชากรที่เข้ารับการรักษาระบาดสารเสพติดสะท้อนการเปลี่ยนแปลงชัดเจนว่าการใช้ยาบ้าระบาดทั่วประเทศ ปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดจึงเป็นปัญหาที่กระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และปัญหาสังคมโดยรวม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอาชญากรรม การทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย การว่างงาน การสูญเสียทรัพย์สิน ความแตกร้างในครอบครัว ปัญหาสุขภาพ (วงการสาธารณสุขยอมรับมานานกว่า 2 ทศวรรษว่า การสูบบุหรี่ และการบริโภคสิ่งมีเมมาเป็นตัวอย่างปัญหาสุขภาพที่เด่นชัด) ปัญหาบุคคลที่ป่วยเป็นโรคจิตโรคประสาทที่เพิ่มมากขึ้นจากการเสพยาเสพติด หากวัยรุ่นหรือเยาวชนติดสารเสพติด รัฐบาลจะต้องสูญเสียกำลังสำคัญในการพัฒนา

ประเทศ รวมทั้งสูญเสียงบประมาณในการป้องกันปราบปราม และบำบัดรักษา ฉะนั้นเพื่อให้มั่นใจว่านักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปลอดภัยจากการใช้สารเสพติดอื่น คือใช้เพียงบุหรี่ และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่านั้น จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเชิงลึกควบคู่ไปด้วย ผู้วิจัยเห็นว่ามาตรการป้องกันเป็นสิ่งจำเป็น กอปรกับทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2540-2544 โดยกำหนดยุทธศาสตร์หลักคือลดปริมาณยาเสพติดควบคู่ไปกับการลดความต้องการใช้ยาเสพติดในลักษณะของการผสมผสานการดำเนินงานใน 4 มาตรการ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543) มหาวิทยาลัยจึงควรได้ทำการศึกษาเพื่อหารูปแบบหรือแนวทางการป้องกัน ผลการศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้มหาวิทยาลัยรับทราบสถานการณ์การใช้สารเสพติดของนักศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน อันจะทำให้สามารถกำหนดมาตรการป้องกันที่เป็นรูปธรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และทบวงมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้สารเสพติด ได้แก่ ทักษะคิดต่อสารเสพติด บุคลิกภาพชอบทำร้าย การเสพยาเสพติดของเพื่อน ความรู้ความเข้าใจต่อสารเสพติด ความภาคภูมิใจในครอบครัว อิทธิพลของเพื่อน ความภาคภูมิใจในสถาบัน
3. เพื่อศึกษารูปแบบการป้องกันปัญหาสารเสพติด

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และเชิงคุณภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาสภาพการณ์ทั่วไปในการใช้สารเสพติดของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ค้นหาปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมใช้สารเสพติดของนักศึกษา และหามาตรการป้องกันปัญหาสารเสพติด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย บุคคลสามกลุ่ม ได้แก่ นักศึกษาทั่วไป ได้มาจากการสุ่มโดยวิธีการแบ่งชั้น (stratified random sampling) ทุกคณะ และชั้นปี

นักศึกษากลุ่มเสี่ยง 4 ประเภท ได้แก่ ผู้ที่มีประสบการณ์สูบบุหรี่/ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์/ผู้ที่มีประสบการณ์ในสถานบริการบันเทิง (ห้องอาหาร บาร์ ดิสโก้เทค ผับ)/ผู้ที่มีภูมิฐานะในพื้นที่การแพร่ระบาดของสารเสพติด มีกลุ่มเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด ร้ายแรง หรือแหล่งพักอาศัยในพื้นที่สารเสพติดแพร่ระบาดสูง และกลุ่มคณาจารย์ ได้แก่ รองคณบดีหรือผู้ช่วยคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา หรือรองคณบดีที่เรียกชื่อซึ่งต่างจากนี้แต่มีหน้าที่กำหนดนโยบายและความรับผิดชอบงานกิจการนักศึกษาในแต่ละคณะ

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) ตัวแปรต้น ประกอบด้วย ภูมิหลังส่วนบุคคล (เพศ อายุ ศาสนา คณะที่ศึกษา ชั้นปีที่ศึกษา ที่พักอาศัยในปัจจุบัน) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้สารเสพติด ประกอบด้วย ความภาคภูมิใจในครอบครัว การเสพยาเสพติดของเพื่อน อิทธิพลของเพื่อน ความภาคภูมิใจในสถาบัน ความรู้ ความเข้าใจต่อสารเสพติด บุคลิกภาพชอบทำร้าย และทัศนคติต่อสารเสพติด 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ การใช้สารเสพติด

นอกจากนี้ยังมีข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากนักศึกษากลุ่มเสี่ยง ในสภาพการณ์ทั่วไปที่เกี่ยวกับการใช้สารเสพติด การประเมินบุคลิกภาพส่วนบุคคล ทักษะคิดต่อสารเสพติด และมาตรการป้องกันสารเสพติดในทัศนะของนักศึกษา รวมทั้งข้อสรุปจากคณาจารย์กิจการนักศึกษา เพื่อหามาตรการป้องกันสารเสพติด

นิยามปฏิบัติการและการวัดตัวแปร

สารเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือรับเข้าสู่ร่างกายซ้ำๆ กันแล้ว ไม่ว่าวิธีการใดๆ เป็นชั่วระยะๆ หรือนานติดต่อกันก็ตาม

จะทำให้บุคคลนั้น ตกอยู่ใต้อิทธิพลของสารนั้นทางด้านจิตใจและร่างกาย และอาจต้องเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้สุขภาพของผู้เสพยาเสพติด, (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2542, 2) สารเสพติดในงานวิจัยนี้ให้รวมถึงบุหรี เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ัญชา ใบกระท่อม สารระเหย ยาบ้า ยาแก้ไอที่มีส่วนผสมโคเคอิน ยาเลิฟ/ยาอี โคเคน

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ในระดับปริญญาตรี

นักศึกษาทั่วไป หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1-6 ทุกชั้นปี ทุกคณะในวิทยาเขตหาดใหญ่

นักศึกษากลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักศึกษาที่มีประสบการณ์สูบบุหรี หรือที่มีประสบการณ์ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือที่มีประสบการณ์ในสถานบริการ บันเทิง (ห้องอาหาร บาร์ ดิสโก้เทค ผับ ฯลฯ) หรือผู้มีภูมิฐานะในพื้นที่การแพร่ระบาดของสารเสพติด มีกลุ่มเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดร้ายแรง หรือแหล่งพักอาศัยในพื้นที่สารเสพติดแพร่ระบาดสูง

คณาจารย์กิจการนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง หมายถึงรองคณบดีหรือผู้ช่วยคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาหรือรองคณบดีที่เรียกชื่อซึ่งต่างจากนี้ ซึ่งทำหน้าที่กำหนดนโยบายและความรับผิดชอบงานกิจการนักศึกษาของแต่ละคณะ รวมทั้งการกำกับดูแล การดำเนินงานกิจการนักศึกษาของคณะ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้สารเสพติด หมายถึง ปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พฤติกรรมการใช้สารเสพติด หมายถึง การเคยทดลองเสพหรือไม่เคยเสพยาเสพติด ชนิดของสารและความถี่ในการเสพ การระบุสารเสพติดที่ลองเสพครั้งแรก ช่วงวัยที่ลองใช้สารเสพติด ข้อคำถามเป็นแบบประเมิน 5 ระดับ

ความภาคภูมิใจในครอบครัว หมายถึง การเรียนรู้ต่อความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา/มารดา ตามการรับรู้ของนักศึกษา การมีกิจกรรมร่วมกันของบุคคลในครอบครัว บุคคลในครอบครัวที่มีความสำคัญและใกล้ชิดของนักศึกษา

อิทธิพลของบุคคลในครอบครัวที่มีต่อนักศึกษา ปริมาณการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว ข้อคำถามเป็นแบบประเมิน 4 ระดับ คนที่ได้คะแนนสูง หมายถึง มีความภาคภูมิใจในครอบครัวสูง คนที่ได้คะแนนต่ำ หมายถึง ความภูมิใจในครอบครัวต่ำ

การเสพยาเสพติดของเพื่อน หมายถึง การรับรู้ถึงความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน การคบเพื่อน จำนวนเพื่อนที่สนิทหรือเพื่อนที่รู้จัก หรือมีกลุ่มเพื่อนที่ใช้สารเสพติดหรือเห็นเพื่อนเสพยาเสพติด แบบวัดประกอบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ “ไม่เลย” ให้คะแนน 1 ถึง “มาก” ให้คะแนน 4 การได้คะแนนต่ำ หมายถึง การมีกลุ่มเพื่อนที่ใช้สารเสพติดน้อย

อิทธิพลของเพื่อน หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดที่นักศึกษารู้ว่าถูกชักนำหรือชักจูงจากเพื่อนหรือความคิดของเพื่อนที่มีความสำคัญต่อตนเอง หรือการคล้อยตามความคิดเพื่อน ข้อคำถามเป็นแบบประเมิน 4 ระดับ จาก “ไม่เคย” ให้คะแนน 1 จนถึง “มาก” ให้คะแนน 4 คนที่ได้คะแนนต่ำ หมายถึง การถูกชักนำหรือชักจูงจากเพื่อนต่ำ

แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การใช้สารเสพติดกระทั่งกลายเป็นผู้ติดสารเสพติดเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยดังนี้

1. ตัวสารเสพติดหรือธรรมชาติของสารเสพติดแต่ละชนิด และผลทางเภสัชวิทยาของสารเสพติด
2. บุคลิกภาพของผู้ใช้สารเสพติด และสิ่งแวดล้อมทางสังคม

ตัวสารเสพติดหรือผลทางเภสัชวิทยาของสารเสพติด

สารเสพติดแต่ละตัวจะเป็นตัวกระตุ้น หรือชักจูงให้มีการใช้ ผู้ใช้สารเสพติดบางคนขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง หรือรับข่าวสารจากคำโฆษณาหรือคำบอกเล่าเฉพาะส่วนที่คิดว่าเป็นด้านดีของสารนั้น หรือเพราะผู้ใช้บางคนใช้เพราะต้องการบรรเทาความต้องการทางกายหรือจิตใจในขณะนั้น สารเสพติดบางตัวทำให้ผู้เสพยาเกิดการเคลิบเคลิ้ม หรือกระตุ้นการทำงานของสารเคมีในสมอง ทำให้เกิดอาการร่วงหรือหลับได้ หรือระงับความ

เจ็บปวด ซึ่งเป็นความต้องการขณะนั้นของผู้ใช้ หรือสารบางตัวช่วยให้ทำงานได้นาน ไม่รู้สึกหิว ฯลฯ โดยปกติเมื่อผู้เสพมีอาการเศร้าหมอง และหดหู่ไม่เบิกบาน สารเสพติดที่เสพเข้ากดประสาท ทำให้เกิดความรู้สึกมีนวลลดความเจ็บปวด เป็นเหตุทำให้เกิดความสบาย อารมณ์ดีขึ้นบ้าง หรือช่วยขจัดความวิตกกังวล หวาดกลัว ธรรมชาติของสารเสพติดและผลทางเภสัชวิทยาของสารเสพติด จึงช่วยบรรเทาความต้องการในขณะนั้นของผู้ใช้ แต่เมื่อร่างกายต้องการสารเสพติดในปริมาณที่มากขึ้น หรือต้องการสารเสพติดตัวนั้นซ้ำแล้วซ้ำอีก จะทำให้เกิดการติดยา ซึ่งอาจติดยาทางกายหรือทางด้านจิตใจ ทำให้ต้องใช้ในปริมาณที่มากขึ้น หรือต้องใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน อันจะทำให้เกิดอันตรายกับผู้ใช้บางรายอาจถึงแก่ชีวิต เช่น ถ้าดื่มสุราเป็นระยะเวลานานๆ ทำให้เกิดโรคพิษสุราเรื้อรัง ทำลายตับและสมอง การสูบบุหรี่เป็นเวลานานติดต่อกัน เป็นสาเหตุของโรคหัวใจขาดเลือด ถุงลมโป่งพอง ผู้เสพยาในปริมาณมากเป็นระยะเวลานาน ทำให้ร่างกายเสื่อมโทรม สูญเสียความทรงจำ เกิดความสับสน ทำลายความรู้สึกทางเพศ หรือการใช้ยาบ้าติดต่อกันเป็นเวลานานมีผลต่อระบบประสาท ทำให้ประสาทล้าตึงเครียด มีโอกาสเป็นโรคจิตชนิดหวาดระแวง เป็นต้น

บุคลิกภาพของผู้ใช้สารเสพติดและสิ่งแวดล้อมทางสังคม

สุภา มาลากุล ณ อยุธยา (อ้างถึงใน พรณี ชูทัย, 2532, 1-10) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางด้านจิตใจสังคมหรือบุคลิกภาพของเด็กกว่ามี 5 ปัจจัยคือ ปัจจัยทางชีวภาพ ซึ่งหมายถึง คุณลักษณะทางกายของบุคคล เช่น สีผิว หูหนวก ตาบอด ปัจจัยทางด้านประสบการณ์ที่เคยได้รับจากความต้องการขั้นมูลฐาน และการสนองตอบต่อความต้องการนั้นๆ หมายถึง การดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่ ปัจจัยที่สาม เป็นประสบการณ์ที่ได้จากสัมพันธภาพในครอบครัว ซึ่งหมายถึง การตอบสนองความต้องการตามวัย การจัดระเบียบฝึกวินัยที่จำเป็นบรรยากาศในบ้านที่กลมเกลียว หรือขัดแย้ง การเป็นตัวอย่างที่ดีหรือพ่ารสอนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเด็กพร้อมจะลอกเลียนแบบพ่อแม่ ปัจจัยที่สี่ เป็นประสบ-

การณ์ที่เด็กได้รับจากสัมพันธภาพทางสังคม จากเพื่อนที่โรงเรียน ครูที่มีอิทธิพลส่งเสริมหรือหักห้ามพัฒนาการในสถานศึกษาเด็กได้เรียนรู้จักค่านิยมของกลุ่ม และการปรับตัว เด็กที่ไม่อบอุ่นในครอบครัว หากได้รับความเอาใจใส่จากครู จะทำให้มีทิศทางพัฒนาต่อไปได้ แต่หากเคราะห์ร้ายอาจเข้ากลุ่มเพื่อนที่ทำให้หลงทิศทางได้ ประกอบกับสถาบันในสังคมอื่นๆ เช่น โบสถ์ วัด สื่อมวลชน สถาบันการเมือง กฎหมาย ขนบประเพณี ค่านิยมในการอบรมเลี้ยงดู ฯลฯ ล้วนมีอิทธิพลต่อความคิดนึกทั้งสิ้น และปัจจัยที่ห้าเป็นความพึงพอใจที่ได้รับมาจากสังคม เป็นภาวะเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าไม่เป็นที่รัก ภาวะที่ช่วยตัวเองไม่ได้ หรือภาวะที่ถูกทำร้าย และลงโทษรุนแรง

สำหรับบุคลิกภาพ ตามความหมายของ Gordon Allport (อ้างถึงใน พรณี ชูทัย, 2532, 2-3) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบของแต่ละบุคคล ทั้งทางด้านนิสัย ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ ความรู้สึก และอารมณ์ ซึ่งเป็นตัวกำหนดลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล ในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงจะเกิดจากการรับรู้ที่แต่ละคนมีต่อตัวเองและสังคมรอบข้าง การที่บุคคลจะมีความเชื่อมั่นในตัวเองขึ้นอยู่กับเวลาที่บุคคลตระหนักในความสามารถของตน ซึ่งการตีความเพื่อประเมินตนเองจะมีผลต่อการตั้งเป้าหมายของแต่ละบุคคล และต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้นๆ

ทฤษฎีทางจิตวิทยาของเลวิน (Lewin's Field Theory) ได้อธิบายความสำคัญของสิ่งแวดล้อมว่า คนเราจะแสดงพฤติกรรมตามสิ่งที่ตนเองรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ภายนอกขอบเขตของสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการรับรู้คือสิ่งแวดล้อมที่ตรงตามสภาพความเป็นจริง (พรณี ชูทัย, 2532, 77-79) กล่าวคือ สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อคน และคนมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อม นักจิตวิทยา ซัลลิแวน และแอดเลอร์ เชื่อว่าแหล่งสำคัญในการกระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรมเป็นผลเนื่องมาจากการปะทะสัมพันธ์กับบุคคล (interaction) คือ จากพ่อแม่หรือบ้าน และโรงเรียน หมายถึง เพื่อน และครู ซึ่งเน้นว่าอิทธิพลทางสังคมปรับบุคลิกภาพของคน นักจิตวิทยา กลุ่ม Humanistic และ Existential เชื่อว่าคนจะแสดงพฤติกรรมตามความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง

ตลอดจนประสบการณ์และการตีความหมายสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ปัญหาต่างๆ ที่บุคคลพบว่าเป็นปัญหารุนแรง เป็นเพราะเขาไม่สามารถหาความหมายหรือคุณค่าให้กับตัวเองได้ บุคลิกภาพส่วนบุคคลจึงเป็นผลจากความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมของบุคคลนั้นๆ

จากทั้งหมดที่กล่าวมา บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมทุกอย่างเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ฉะนั้นการศึกษาเพื่ออธิบายพฤติกรรมการใช้สารเสพติด จึงควรกล่าวถึงทฤษฎีของ เจสเซอร์ (Jessor's Theory) ที่เรียกว่าทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (problem behavior theory) ซึ่งทฤษฎีนี้กล่าวถึงกลุ่มตัวแปรที่สำคัญในการอธิบายพฤติกรรมที่เป็นปัญหา 3 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรด้านภูมิหลัง และสิ่งแวดล้อมทางสังคม (social background and context variables) การรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (perceived environment) และบุคลิกภาพ (personality)

ภูมิหลังและสิ่งแวดล้อมทางสังคมกับการเสพยาเสพติด

ภูมิหลังและสิ่งแวดล้อมทางสังคมเป็นตัวแปรที่บอกสภาพและฐานะทางสังคมของบุคคล เป็นลักษณะที่วัดได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ การนับถือศาสนา ที่พักอาศัย เป็นต้น ผลการวิจัยในประเทศไทย พบว่าผู้เสพยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีระดับการศึกษาต่ำ และมีรายได้ต่ำ (ธวัชชัย ไทยเขียว, 2526; คณะอนุกรรมการศึกษาวิจัย ศูนย์ประสานงานกลาง องค์การภาคเอกชนต่อต้านยาเสพติด, 2527; ทิพย์อร ไชยณรงค์, 2535; วิลาสินี อโนมะสิริ, 2539; ศรีวรรณ เจริญวัฒน์ชัย, 2539) เด็กและเยาวชนในวัยเรียนที่เสพยาเสพติดส่วนใหญ่จะเรียนสายอาชีพมากกว่าสายสามัญ (ประเสริฐ ต้นสกุล และคณะ, 2533; ธนพัฒน์ หาพิพัฒน์, 2539)

การรับรู้สิ่งแวดล้อมกับการใช้สารเสพติด

สิ่งแวดล้อมรอบข้างที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเริ่มตั้งแต่พ่อแม่ ผู้ปกครองที่เลี้ยงดู ครู อาจารย์ และเพื่อน ล้วนมีผลต่อการรับรู้และการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคล ทั้งในระดับที่มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรม เช่น

การเป็นตัวแบบในการเสพยาเสพติดของพ่อ แม่ หรือผู้ใกล้ชิดและระดับที่ไม่มีผลโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักเอาใจใส่หรือบังคับควบคุมบรรยากาศของครอบครัวที่กลมเกลียวอบอุ่นผ่อนคลายหรือตึงเครียด ทะเลาะเบาะแว้งหรือเผด็จการ การที่บุคคลได้รับการยอมรับ หรือความรู้สึกว่าไม่เป็นที่รักในครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน ล้วนนำไปสู่การปรับตัวที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม หากบุคคลไม่สามารถจัดการกับความเครียดจากภาวะการรับรู้ต่างๆ เหล่านี้ อาจชักนำให้บุคคลเลือกเสพยาเสพติด จากผลการศึกษาวิจัยในประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่จะสร้างภูมิคุ้มกันต้านทานการเสพยาเสพติด การศึกษาของ ลาดทองใบ ภูอภิรมย์ (2530) พบว่าบทบาทครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลให้ความรักเอาใจใส่สร้างภูมิคุ้มกันต้านทานการเสพยาเสพติด ล้วนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการ (2541) ยังพบอีกว่า ปัจจัยเสริมที่มีผลต่อการทำนายพฤติกรรมในการป้องกันการติดยาเสพติดได้ดีที่สุดเป็นลำดับแรกคือ การมีครอบครัวที่อบอุ่น บิดา/มารดาอยู่ด้วยกันและมีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน การได้รับคำแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสมในระดับสูง ทิพย์อร ไชยณรงค์ (2535) ได้ประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างปี 2521-2531 จำนวน 135 เรื่อง พบว่าสาเหตุการติดยาเสพติดจำแนกได้ 6 ประการ สาเหตุจากกลุ่มเพื่อนเป็นสาเหตุสำคัญในระดับต้นๆ ที่ทำให้วัยรุ่นติดยาเสพติด ผลการวิจัยในระหว่างปี 2531-ปัจจุบันยังพบว่า เพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ยุบลวรรณ ประมวลรัฐการ (2532) พบว่าการคบเพื่อนที่ชั่วหรือสิ่งเสพติดมีผลต่อการใช้ยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่นมากที่สุด ผลการศึกษาของ ผดุงจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2539) พบว่าผู้เสพยาเฮโรอีน และสารระเหย รายงานว่าเพื่อน และเพื่อนสนิทมีอิทธิพลต่อการติดยาเฮโรอีน และการเสพยาระเหยของตน สอดคล้องกับผลการศึกษาของดุขุฎิ โยเหลา และคณะ (2540) ที่พบว่าตัวแปรสำคัญที่บ่งชี้สาเหตุการใช้สารระเหยของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดยโสธร คือจำนวนเพื่อนที่ใช้สารเสพติด ศุภณัฐ เผือกคง (2541) ได้ศึกษารายกรณีของนักเรียนที่ติดยาเสพติดชนิดยาบ้า

พบว่าเนื่องจากนักเรียนอยู่ในใกล้ชิดหรืออยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ติดยาเสพติดจึงถูกแนะนำชักชวนจากเพื่อน และผลการศึกษาของ วันชัย ธรรมสังการ และคณะ (2541) ที่พบว่าในกลุ่มผู้เข้ารับการรักษายาเสพติดในสถานบำบัดรักษาเสพติดภาคใต้ร้อยละ 86.6 รายงานว่าเพื่อนมีส่วนในการติดสารเสพติด การศึกษาของเพาเวอร์ และ กีบสัน (1966, 1 A) ที่พบว่ากลุ่มและการสื่อสารในครอบครัวมีผลต่อการลดการใช้ยาเสพติดในหมู่วัยรุ่น ในขณะที่งานวิจัยของฮอฟมานซ์ (Hoffmann, 1993, 535-557) พบว่าการใช้สารเสพติดของวัยรุ่นนั้น กลุ่มเพื่อนมีผลกระทบมากที่สุด รองลงมาคือ สัมพันธภาพของครอบครัว และโครงสร้างของครอบครัว

บุคลิกภาพกับการเสพติด

ตัวแปรด้านบุคลิกภาพตามทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา หมายถึง กลุ่มของตัวแปรด้านการรู้คิดทางสังคม (sociocognitive variables) ได้แก่ ความเชื่อ เจตคติ ความคาดหวัง ค่านิยม และการกำหนดแนวปฏิบัติของตนเองเกี่ยวกับสังคม ซึ่งสะท้อนการเรียนรู้ทางสังคมและประสบการณ์ (Jessor R., et al., 1991, 26-27) ทักษะคิดเป็นเรื่องของการเรียนรู้ในลักษณะค่อยๆ ดูซึมจากการเลียนแบบพ่อแม่/บุคคลในสังคม/สื่อมวลชน ฯลฯ ส่วนค่านิยมเป็นเรื่องของบุคคลที่มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม เป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ที่ยึดถือปฏิบัติ เช่น ค่านิยมของนักศึกษาบางคนเชื่อว่าผู้ที่ผ่านการเรียนคณะนั้นๆ ต้องดื่มสุราหรือเปียร์ได้ ฯลฯ ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม เพราะความรู้สึกเกี่ยวกับตัวเองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับทักษะคิด ความรู้สึก และการรับรู้ที่บุคคลมีต่อตัวเอง และจะแสดงพฤติกรรมตามสิ่งที่ตนเองรับรู้ จึงกล่าวได้ว่าสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรานั้นมีอิทธิพลอย่างมากในการกำหนดบุคลิกภาพของแต่ละคน ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ และนิสัยต่างๆ เกิดขึ้นมาจากการเรียนรู้จากการถูก

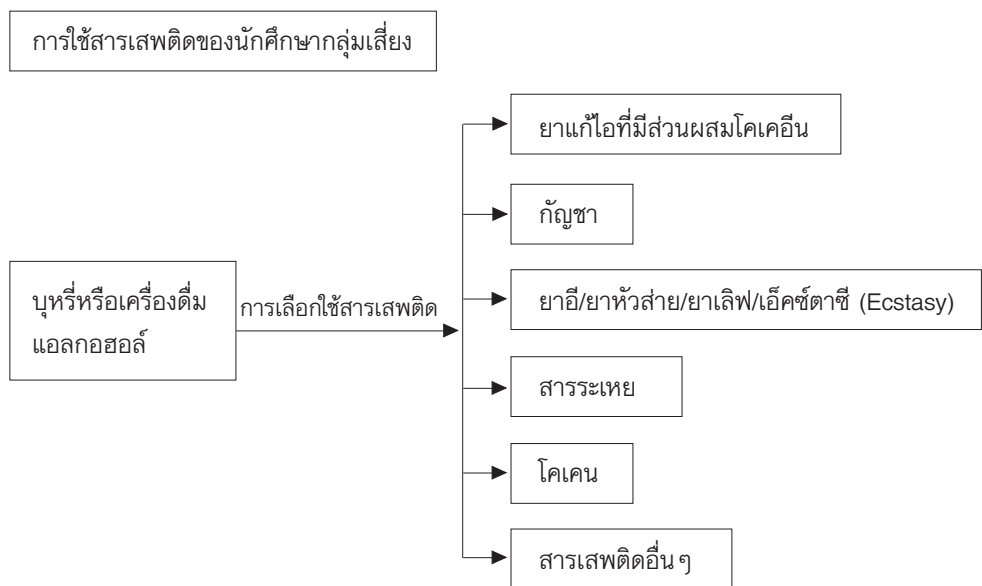
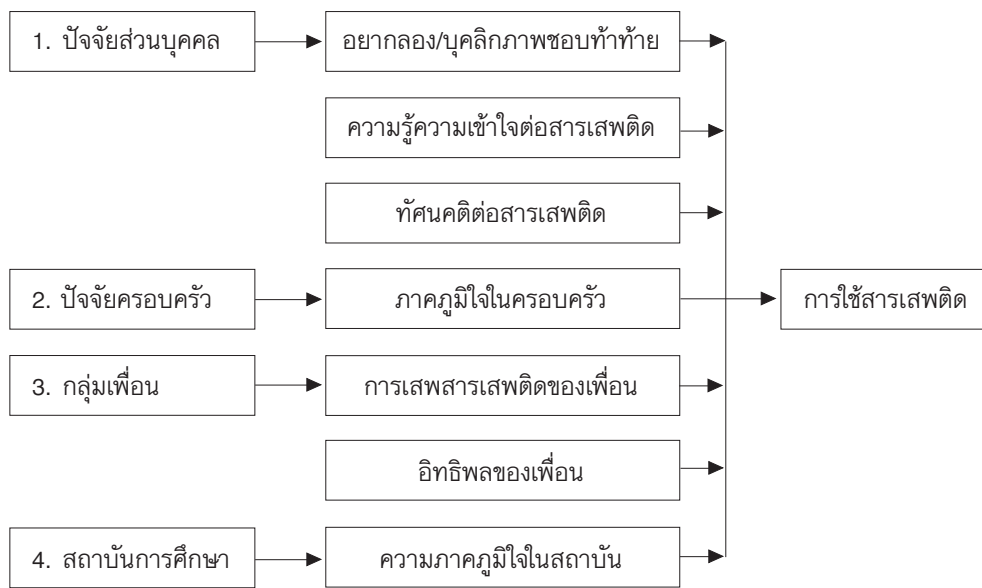
กำหนดเงื่อนไขจากสภาพแวดล้อมที่ล้อมรอบตัวเรา

สำหรับการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาบุคลิกภาพชอบทำท่าย (sensational seeking) และเจตคติหรือทัศนคติต่อสารเสพติด (attitude to drugs) ว่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเสพติดหรือไม่

อาร์เนทให้ความหมาย Sensational Seeking ว่าหมายถึง คุณสมบัติของบุคคลที่แสดงความต้องการความแปลกใหม่ ความหลากหลายของประสบการณ์ โดยยอมที่จะเสี่ยงทางร่างกายและทางสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่งประสบการณ์นั้น (Arnetl, J., 1992, 344) ผลการศึกษาในประเทศไทยพบสาเหตุสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นเสพติดครั้งแรก ได้แก่ การอยากลอง (กองบำบัดรักษาสถานักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2524; วิภา ตำนธำรงกุล และคณะ, 2540; สมโภช มนเทียรอาสน์, 2540; วันชัย ธรรมสังการ และคณะ, 2541; เอแบคโพลล์, 2543) สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนพัฒน์ หาพิพัฒน์ (2538) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรกรรมและวิทยาลัยเทคนิคในภาคกลาง พบว่านักศึกษาที่เสพติดส่วนใหญ่ให้เหตุผลของการใช้ยาบ้าว่า ต้องการแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ ความรู้สึกอยากลอง บ่งบอกลักษณะของบุคคลที่ชอบทำท่าย ชอบความแปลกใหม่ ชอบเสี่ยง เป็นต้น โดยการศึกษาของดุขฎี โยเหลา และคณะ พบว่าตัวแปรสำคัญที่บ่งชี้สาเหตุการใช้สารระเหยของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร คือ เด็กและเยาวชนที่ใช้สารระเหย มีเพื่อนที่ใช้สารเสพติด มีความภาคภูมิใจในครอบครัวต่ำ และมีบุคลิกภาพชอบทำท่ายสูง อย่างไรก็ตามในการศึกษาของ นีออน พินประดิษฐ์ และคณะ (2541) ที่ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมกับพฤติกรรมติดสารเสพติดของนักเรียนและนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่านักเรียนที่ไม่ลองยาเสพติดแม้ว่าจะถูกชักชวน ได้รายงานตนเองว่าพ่อแม่เลี้ยงดูตนเองด้วยความรัก มีเหตุผล และฝึกให้ตัดสินใจ ควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้ลองใช้สารเสพติดถึงขั้นต้องการบำบัดรักษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถอธิบายพอสังเขปได้ว่าพฤติกรรมการเสพสารเสพติดมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ปัจจัยส่วนตัวของนักศึกษาในส่วนของความรู้สึกนึกคิดที่ปรากฏในบุคลิกภาพ การคบเพื่อน การมีกลุ่มเพื่อนที่เสพหรือใช้สารเสพติดหรือสิ่งแวดล้อมของกลุ่มเพื่อน การชักจูง

ชักนำ หรืออิทธิพลเพื่อน รวมทั้งปัจจัยด้านครอบครัว เรื่องของความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ความสัมพันธ์และความรู้สึกนึกคิดในสถาบัน การรับรู้โทษภัยของสารเสพติด และทัศนคติที่บุคคลมีต่อสารเสพติด ปัจจัยที่กล่าวข้างต้นล้วนมีตัวแปรย่อยในแต่ละปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานว่าตัวแปรที่นำมา

ศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ บุหรี่หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นตัวเริ่มต้นและร่วมด้วยในการใช้สารเสพติดชนิดอื่นของนักศึกษากลุ่มเสี่ยง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และคณาจารย์กิจการนักศึกษา สำหรับนักศึกษาทั่วไปทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 553 คน เป็นเพศชาย 236 คน เป็นหญิง 317 คน กลุ่มตัวอย่างนักศึกษากลุ่มเสี่ยงได้จากการคัดเลือกนักศึกษาซึ่งผู้นำนักศึกษาแต่ละคณะให้ข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ระบุนักศึกษากลุ่มเสี่ยงเป็น 4 กลุ่ม คือผู้ที่มีการสูบบุหรี่/หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (สุรา เบียร์)/มีประสบการณ์ในสถานบริการบันเทิง/มีภูมิลาเนาในพื้นที่แพร่ระบาดของสารเสพติดหรือกลุ่มเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 12 คน ส่วนคณาจารย์ที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายด้านกิจการนักศึกษาได้จากผู้ที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวของแต่ละคณะในช่วงระหว่างที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ฉบับ ตามประเภทของกลุ่มตัวอย่าง ในรายละเอียดดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาทั่วไป เป็นแบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลภูมิหลังส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว (ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว อิทธิพลของบุคคลในครอบครัว) ความรู้สึกนึกคิดและความภาคภูมิใจในตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับเพื่อน และการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และการใช้สารเสพติดของนักศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพ พฤติกรรมการใช้สารเสพติด ปัจจัยในการลองใช้ และทัศนคติต่อสารเสพติด

2.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษากลุ่มเสี่ยงเป็นแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ โดยมีเนื้อหาส่วนบุคคล ภูมิหลังเกี่ยวกับครอบครัว ทัศนคติต่อสารเสพติด ประสบการณ์การใช้สารเสพติด การให้นักศึกษาประเมินบุคลิกภาพตนเอง รวมทั้งความเห็นเกี่ยวกับผลกระทบและมาตรการป้องกันปัญหาสารเสพติด

2.3 เครื่องมือใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณาจารย์กิจการนักศึกษาเป็นแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อปัญหาสารเสพติดและมาตรการป้องกันปัญหาสารเสพติด

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มนักศึกษาทั่วไปได้พิจารณาปรับปรุงมาจากรายการการวิจัยของ ผจจจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2539) ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2540) วันชัย ธรรมสัจการ และคณะ (2541, 2543) และข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากประสบการณ์การทำงานเกี่ยวข้องกับนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษากลุ่มเสี่ยง เป็นแบบสอบถามคำถามเดียวกันที่สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร และวิธีการสัมภาษณ์ในลักษณะการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

3.3 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มคณาจารย์กิจการนักศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์ในคำถามปลายเปิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อหารูปแบบและวิธีการป้องกันสารเสพติด

ผู้วิจัยได้พิจารณาหาคุณภาพของเครื่องมือแบบสอบถามนักศึกษาทั่วไป โดยทดสอบกับนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 41 ชุด จากนั้นได้นำมาหาค่าความเชื่อมั่นประเภทความคงที่ภายในของครอนบาช (α) และได้ค่าความเชื่อมั่นในระดับที่สามารถนำมาใช้ในการวิจัยได้ ส่วนแบบสัมภาษณ์นักศึกษากลุ่มเสี่ยง ปรับข้อคำถามจากกลุ่มนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษากลุ่มเสี่ยง

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถามนักศึกษาทั่วไป ผู้ช่วยเก็บข้อมูลประกอบด้วย ผู้แทนนักศึกษาชั้นปีต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียด รวมทั้งส่วนหนึ่งผู้วิจัยได้เก็บด้วยตนเอง

2. แบบสัมภาษณ์นักศึกษากลุ่มเสี่ยง และแบบสัมภาษณ์คณาจารย์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

แบบสอบถามนักศึกษาทั่วไปดำเนินการรวบรวมข้อมูลในระหว่างวันที่ 21-25 มกราคม 2545

ส่วนแบบสัมภาษณ์นักศึกษากลุ่มเสี่ยงและแบบสัมภาษณ์คณาจารย์กิจกรรมนักศึกษา รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2544 - กุมภาพันธ์ 2545

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนักศึกษาทั่วไป ใช้การวิเคราะห์ในเชิงปริมาณตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มนักศึกษากลุ่มเสี่ยงและคณาจารย์กิจกรรมนักศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) สรุปความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติด และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การเสพยาเสพติดกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกลุ่มนักศึกษาทั่วไป

6.1.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติด

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติด ประเมินร้อยละ 67.3 และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจคลาดเคลื่อนมากที่สุด ได้แก่ “อาการขาดยาในสารระเหยไม่ค่อยมี จะมีแต่หงุดหงิด แล้วก็หายไป”

6.1.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเสพยาเสพติดกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เคยใช้สารเสพติดมีจำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 ประเภทของสารเสพติดที่ใช้ ได้แก่ เหล้า/เบียร์ร้อยละ 57.4 รองลงมาได้แก่ บุหรี่ ร้อยละ 36.0 และกัญชาร้อยละ 0.8 ผู้ที่เคยลองเสพยาเสพติดในขณะที่ศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุดร้อยละ

60.8 พบว่าส่วนมากร้อยละ 69.4 อยากรองด้วยตนเอง และที่น่าสังเกตคือ ในจำนวนกลุ่มที่ใช้สารเสพติดดังกล่าว นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่บอกว่าดื่มเหล้า เบียร์ ร้อยละ 78.7 รองลงมาคือ สูบบุหรี่ร้อยละ 19.1 ในขณะที่นักศึกษาชายบอกว่า สูบบุหรี่ร้อยละ 51.5 ดื่มเหล้า เบียร์ ร้อยละ 48.5 ส่วนลักษณะการพักอาศัยที่เอื้อต่อการเสพยาพบว่าในหมู่นักศึกษาชาย ได้แก่ การเช่าบ้านรวมกันมีสัดส่วนของผู้เสพยาสูงสุด คือร้อยละ 86.5 รองลงมาคือ พักกับบิดา/มารดา ส่วนนักศึกษานักหญิงที่เคยลองเสพยา สารเสพติด พักอาศัยบ้านญาติหรือบ้านเพื่อน มีสัดส่วนสูงสุดที่ร้อยละ 86.7 รองลงมาได้แก่ พักในหอพักมหาวิทยาลัย และหอพักเอกชน และเมื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสพยา สารเสพติดสูงสุด 4 ปัจจัย แสดงในตารางที่ 1

จากตารางที่ 1 พบว่าพฤติกรรมเสพยา สารเสพติด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเสพยา สารเสพติด ของเพื่อน ($r = .466$) อิทธิพลของเพื่อน ($r = .112$) บุคลิกภาพชอบทำท่าย ($r = .516$) และทัศนคติต่อสารเสพติด ($r = .330$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่เดียวกันก็มีความสัมพันธ์ทางลบกับความภาคภูมิใจในสถาบัน ($r = -.114$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเสพยา สารเสพติดสูงสุดคือ บุคลิกภาพชอบทำท่าย การเสพยา สารเสพติดของเพื่อนและทัศนคติต่อสารเสพติด ส่วนความภาคภูมิใจในครอบครัว และความรู้ความเข้าใจต่อสารเสพติด ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสพยา สารเสพติด

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง ที่น่าสนใจพบว่า การเสพยา สารเสพติดของเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพชอบทำท่าย ทัศนคติต่อสารเสพติด และบุคลิกภาพชอบทำท่ายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อสารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้ยังพบว่า ความภาคภูมิใจในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเสพยา สารเสพติด ของเพื่อน บุคลิกภาพชอบทำท่าย และทัศนคติต่อสารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับความภาคภูมิใจในสถาบันมีความสัมพันธ์ทางลบกับ

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ระหว่างความภาคภูมิใจในครอบครัว (x_1) การเสพยาเสพติดของเพื่อน (x_2) อิทธิพลของเพื่อน (x_3) ความภาคภูมิใจในสถาบัน (x_4) ความรู้ความเข้าใจต่อสารเสพติด (x_5) บุคลิกภาพชอบทำหาย (x_6)ทัศนคติต่อสารเสพติด (x_7) และพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักศึกษา (y)

ปัจจัยที่ศึกษา	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	y
ความภาคภูมิใจในครอบครัว (x_1)	-	-.110**	.044	.132**	-.015	-.151**	-.153**	-.057
การเสพยาเสพติดของเพื่อน (x_2)		-	.095*	-.071	-.022	.306**	.227**	.466**
อิทธิพลของเพื่อน (x_3)			-	.093*	.025	.170**	.078	.112**
ความภาคภูมิใจในสถาบัน (x_4)				-	.042	-.217**	-.118**	-.114**
ความรู้ความเข้าใจต่อสารเสพติด (x_5)					-	-.073	.004	.054
บุคลิกภาพชอบทำหาย (x_6)						-	.320**	.516**
ทัศนคติต่อสารเสพติด (x_7)							-	.330**
พฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติด (y)								-

บุคลิกภาพชอบทำหาย และทัศนคติต่อสารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดทั้งเจ็ดปัจจัย โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดทั้งเจ็ดปัจจัยร่วมกันอธิบายพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักศึกษาได้ร้อยละ 39.9 ดังตารางที่ 2

จากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดทั้งเจ็ดปัจจัยร่วมกัน อธิบายพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักศึกษาได้ร้อยละ 39.9 ($R^2 = .399$) และเมื่อพิจารณาอิทธิพลในแต่ละปัจจัยเมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่ พบว่ามีเพียงสี่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงตามลำดับความสามารถ

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ ทั้งในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (β) ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักศึกษา โดยวิธีการวิเคราะห์ที่กำหนดให้ทุกปัจจัยเข้าสมการ (Enter Method)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การเสพยาเสพติด	b	Std. Error	β	t	Sig
ความภาคภูมิใจในครอบครัว	.103	.064	.061	1.615	.107
การเสพยาเสพติดของเพื่อน	.331	.040	.325	8.361	.000
อิทธิพลของเพื่อน	.000	.027	.000	0.001	.999
ความภาคภูมิใจในสถาบัน	-.001	.041	-.002	-0.047	.963
ความรู้ความเข้าใจต่อสารเสพติด	.114	.047	.090	2.460	.014
บุคลิกภาพชอบทำหาย	.334	.036	.387	9.358	.000
ทัศนคติต่อสารเสพติด	.047	.013	.141	3.593	.000
ค่าคงที่	.106	1.317		0.081	.936

$F_{7,451} = 42.781$; Sig = .000; R = .632, $R^2 = .399$, Std. Error = 1.656

ในการอธิบายจากมากไปน้อย ได้แก่ บุคลิกภาพชอบทำทนาย ($\beta = .387$) การเสพสารเสพติดของเพื่อน ($\beta = .325$) ทักษะติดต่อสารเสพติด ($\beta = .141$) และความรู้ความเข้าใจต่อสารเสพติด ($\beta = .090$) ส่วนปัจจัยอื่นอีกสามปัจจัย ได้แก่ ความภาคภูมิใจในครอบครัว อิทธิพลของเพื่อน และความภาคภูมิใจในสถาบัน พบว่าไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้นเพื่อเป็นการหากลุ่มของปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ด้วยวิธีการคัดเลือกปัจจัยทีละขั้นตอน (stepwise method) แสดงผลในตารางที่ 3

จากตารางที่ 3 พบว่าปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นอันดับแรก ได้แก่ บุคลิกภาพชอบทำทนาย โดยสามารถอธิบายได้ร้อยละ 26.6 (R^2 -change = .266) ปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา ได้แก่ การเสพยาเสพติดของเพื่อน ซึ่งอธิบายได้เพิ่มขึ้นจากปัจจัยแรกอีกร้อยละ 10.5 (R^2 -change = .105) ปัจจัยที่ทัศนคติต่อสารเสพติด อธิบายได้เพิ่มขึ้นจากสองปัจจัยแรกอีกร้อยละ 1.7 (R^2 -change = .017) และปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจต่อสารเสพติด สามารถอธิบายเพิ่มขึ้นจาก

สามปัจจัยแรกอีกร้อยละ 0.8 (R^2 -change = .008) รวมทั้งสี่ปัจจัยสามารถอธิบายพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักศึกษาได้ร้อยละ 39.6 ($R^2 = .396$)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าปัจจัยทั้งสี่เป็นปัจจัยที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักศึกษา เพราะนอกจากแต่ละปัจจัยจะสามารถอธิบายพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแล้วยังร่วมกันอธิบายพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดได้ถึงร้อยละ 39.6 ซึ่งสามารถอธิบายได้พอๆ กับปัจจัยเจ็ดปัจจัย ซึ่งอธิบายได้ร้อยละ 39.9

ตอนที่ 2 สรุปผลการสัมภาษณ์นักศึกษากลุ่มเสี่ยง

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลนักศึกษากลุ่มเสี่ยง เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์รายบุคคล รวม 12 คน สรุปประเด็นที่สัมภาษณ์ได้ดังนี้

1. ประเมินบุคลิกภาพตนเอง พบว่าสามารถแยกกลุ่มผู้ประเมินตนเองได้ 2 กลุ่ม คือ นักศึกษาที่ประเมินตนเองว่า เป็นคนรักสนุก ชอบประสบการณ์แปลกใหม่ ถ้าเสี่ยงก็ลอง กลุ่มนี้จะเสพยาเสพติดประเภทอื่นๆ บ่อยครั้งนอกเหนือจากบุหรีและเหล้าเปียร์ ตรงกันข้ามกับนักศึกษาที่ประเมินตนเองว่า เป็นคนมีเป้าหมาย หรือค่อนข้างอดทนอยู่ในลูในทาง หรือเป็นตัวของตัวเอง จะลองใช้บุหรี ดิ่มเหล้า เปียร์ หรือเสพยา (ในมวนบุหรี) ดังตารางที่ 4 ส่วนมากที่ประเมินตนเองว่าชอบประสบการณ์แปลกใหม่จะมีทัศนคติที่ดีต่อ

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ ทั้งในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (β) ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักศึกษา โดยวิธีการวิเคราะห์ที่คัดเลือกปัจจัยเข้าสมการทีละขั้นตอน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติด	b	Std. Error	β	t	Sig	R^2 -change
บุคลิกภาพชอบทำทนาย	.329	.035	.381	9.544	.000	.266
การเสพยาเสพติดของเพื่อน	.328	.039	.321	8.299	.000	.105
ทัศนคติต่อสารเสพติด	.045	.013	.134	3.454	.001	.017
ความรู้ความเข้าใจต่อสารเสพติด	.113	.046	.089	2.425	.016	.008

$F_{4, 454} = 74.268$, Sig = .000, R = .629, $R^2 = .396$, Std. Error = 1.655

สารเสพติดที่ตนเองเลือกใช้ เช่น ตอบว่าบหรี่ โบกระท่อม ไม่ใช่สารเสพติดที่ร้ายแรง เหล้า เบียร์ เป็นของที่หมักที่อาจลองได้ หรือยาแก้ไอที่มีโคเดอีนผสมมีกลิ่นหอมหวาน เมมาแล้วสบายหรือยาบ้าเสฟแล้วอาการไม่ลอยเหมือนโคเคน ยาอีเสฟแล้วสบาย หรือเสฟยาอีไม่ติด ฯลฯ ดังตารางที่ 5

2. ประสบการณ์การใช้สารเสพติด และสภาพการเสฟในปัจจุบันว่ายังคงเสฟสารเสพติดประเภทใด ผลพบว่านักศึกษามีประสบการณ์ใช้บหรี่ เหล้า เบียร์ ในชั้นมัธยมปลาย ส่วนสารเสพติดประเภทอื่นๆ ที่

นักศึกษาใช้ เช่น กัญชา กระท่อม ยาบ้า ยาอี ยาแก้ไอ ที่มีโคเดอีนผสม และโคเคน นักศึกษาใช้ขณะเรียนในมหาวิทยาลัย เหตุผลที่ใช้เพราะอยากรู้ อยากรอง มีกลุ่มเพื่อนที่ใช้ หรือเห็นเพื่อนใช้ เพื่อเข้ากลุ่มเพื่อนทำให้มีกลุ่มเพื่อน กลุ่มเพื่อนหรืออิทธิพลเพื่อนจึงเป็นปัจจัยที่เอื้อให้เสฟ งานวิจัยนี้พบว่าการคบเพื่อนที่ใช้สารเสพติด มีผลต่อการใช้ โดยนักศึกษาก็เสฟโคเคน รายงานว่า เพราะตนเองมีเพื่อนชายที่ใช้โคเคน จึงทำให้ได้ลองเสฟโคเคน และยาบ้า ทั้งที่ตนเองไม่เคยดื่มเหล้า หรือสูบบุหรี่ มาก่อน เช่น นักศึกษาอื่นๆ ทั้ง 11 ราย

ตารางที่ 4 แสดงเหตุผลในการใช้สารเสพติดของนักศึกษากลุ่มเสี่ยงแต่ละคน

รหัส ผู้ใช้	ประเภทสารเสพติดที่นักศึกษาใช้								เหตุผลในการใช้สารเสพติด
	บหรี่	เหล้า/เบียร์	กัญชา	ยาบ้า	ยาอี	ยาแก้ไอ	โคเคน	กระท่อม	
00A	/	/	/	/	/	-	-	-	อยากรอง/เห็นเพื่อนใช้/ เพื่อนชวน เพื่ออ่านหนังสือ
00B	-	/	-	-	/	-	-	-	วัฒนธรรมกลุ่มเพื่อน/ อยากรองเข้าสู่สังคม
00C	-	/	/	/	-	/	-	-	สังสรรค์/อยากรอง/ เห็นเพื่อนเล่น
00D	/	/	/	/	-	/	-	-	เท่ห์/เพื่อการสังสรรค์/ เป็นประสบการณ์
00E	/	ไม่ดื่มเพราะ ควบคุม ตัวเองไม่ได้		/	/	-	/	-	อยากรู้ อยากรอง/เพื่อนชวน/ ราคาถูกกว่ายาตัวเดิม เข้ากลุ่มเพื่อน
00F _ญ	-	-	-	/	-	-	/	-	เข้ากลุ่มเพื่อน/อยากรอง
00G	/	/	/	/	-	/	-	-	เข้ากลุ่มเพื่อน/อยากรู้/ เห็นเพื่อนเล่น
00H	/	/	/	-	-	-	-	-	ทำให้มีกลุ่มเพื่อน/อยากรู้
00I	/	/	/	-	-	-	-	-	รับน้องส่งพี่/อ่านหนังสือ ได้นาน
00J	/	/	-	-	-	-	-	/	เลี้ยงส่งเพื่อน/อ่านหนังสือ ได้ทัน
00K	/	/	-	-	-	-	-	-	เข้ากลุ่มเพื่อน/อยากรอง
00L	-	/	-	/	-	/	-	-	เข้ากลุ่มเพื่อนช่วยบรรเทา ทุกข์/เพราะเครียด

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของนักศึกษากลุ่มเสี่ยงเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อสารเสพติด

ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อสารเสพติด	จำนวน	ร้อยละ
สารเสพติด เล่นได้แค่บุหรี่ยี่เปียร์ และกัญชา บุหรี่ เหล้า/เปียร์	4	33.3
ใบกระท่อมไม่ใช่สารเสพติดที่ร้ายแรง ถูกกฎหมาย		
ยาแก้ไอ ไม่ร้ายแรง ช่วยให้ไม่ต้องคิดบางเรื่อง ยาแก้ไอข	5	41.6
เมาแล้วสบาย/มีกลิ่นหอมหวาน		
ดื่มเหล้าเพื่อรวมกลุ่มเพื่อน/เพื่อบรรเทาทุกข์/เพื่อการยอมรับ	4	33.3
มีกลุ่มเพื่อน/วงเหล้าสนุก		
บุหรี่ยี่เปียร์เป็นประสบการณ์ที่อยากลอง/สุราเป็นของหมักที่อาจลองได้	2	16.6
สูบบุหรี่จะกระตุ้นเหล้าทำให้เมาซ้ำ		
เหล้า/เปียร์ เพื่อการสังสรรค์/หรือใช้เพื่อพักผ่อน	2	16.6
ไม่เชื่อว่าจะติดโคเคน	1	8.3
ยาบ้าเสพแล้วอาการไม่ลอยเหมือนโคเคน/ยาบ้าช่วยให้อ่านหนังสือได้นาน	2	16.6
ยาไอเสฟแล้วสบาย สนุกเป็นกลุ่มสังคมของ “ผู้ใหญ่” /ยาไอไม่ติด	2	16.6

ในปัจจุบันนักศึกษาจำนวนมากกว่าครึ่งของกลุ่มตัวอย่างยังคงใช้สารเสพติดบางประเภท ส่วนจำนวนผู้ที่ไม่ใช้สารเสพติดทุกประเภทมีเพียง 3 คนเท่านั้น เพราะมีอาการเสพติดปรากฏทางกาย หรือทางจิตใจ และเป็นเพราะสภาพปัญหาทางการเรียน

3. ปัญหาผลกระทบ และมาตรการป้องกัน ผลการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาส่วนมากให้ความเห็นว่าพบผลกระทบที่แตกต่างกัน ตามชนิดของสารเสพติดที่นักศึกษาใช้ แต่ผลกระทบที่ทุกคนพบเหมือนกันคือ จะใช้เงินมากขึ้น ไม่สามารถเข้าชั้นเรียนหรือสอบบางวิชา ทำให้ระดับผลการเรียนเท่ากับ 2 หรือต่ำกว่า ส่วนอาการที่ต่างกันคือ รับประทานอาหารไม่ได้ ท้องเสีย ท้องผูก นอนไม่หลับ อาการหวาดระแวง สมองสับสน ฯลฯ สำหรับมาตรการป้องกัน นักศึกษาส่วนมากเล่าว่าการใช้หรือไม่ใช้หรือหยุดใช้สารเสพติด สิ่งสำคัญที่สุดคือตัวเอง เพราะตนเองจะประเมินว่า สารเสพติดดีหรือไม่ดี หรือร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงกับตัวเอง เพื่อนจะเป็นปัจจัยที่เอื้อให้เสพหรือไม่เสพ สิ่งแวดล้อมอื่นๆ ในมหาวิทยาลัย นอกเหนือจากเพื่อน ได้แก่ ที่พักอาศัย นักศึกษาเล่าว่าการเช่าบ้านหรืออยู่ด้วยกันหรือสภาพที่ไม่มีใครตักเตือนหรือห้ามปรามหรือใกล้แหล่งซื้อขาย สภาพที่ซื้อง่ายขาย

ง่ายก็จะเอื้อให้เสฟง่ายขึ้น การศึกษาพบว่าสิ่งแวดล้อมของช่วงชีวิตนักศึกษา แม้จะเป็นช่วงสั้นๆ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์จะมีผลต่อความยับยั้งชั่งใจ นักศึกษาเห็นว่าหากทำที่ของครู อาจารย์ให้ความใส่ใจคอยตักเตือนนักศึกษา อาจจะเป็นการบอกสิ่งที่ครูเห็นว่าดี หรือไม่ดีโดยบอกแบบรวมๆ นักศึกษาเล่าว่า ครูอาจารย์ควรจะแสดงความห่วงใยในฐานะครูกับศิษย์ ควรชวนนักศึกษาทำกิจกรรมร่วมกันบ้าง เช่น เล่นกีฬาด้วยกัน ฯลฯ ครูควรมีท่าทีให้นักศึกษากล้าที่จะปรึกษาหรือสภาพการที่นักศึกษามีการลงทะเบียนเรียนน้อย เช่น ไม่มีวิชาเรียน หรือว่างเยอะ หรือธรรมชาติของสาขาวิชา หรือระบบการเรียนของแต่ละคณะ หรือสาขาวิชา ล้วนมีส่วนเอื้อให้หรือขัดขวางมิให้เข้าร่วมในการเสฟการใช้สำหรับกฎหมายบ้านเมืองหรือข้อบังคับของมหาวิทยาลัย จะมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของนักศึกษา เช่น เมื่อนักศึกษาประเมินว่าสารเสพติดบางตัวถูกกฎหมาย โดยกล่าวว่า “ใครเขาก็ใช้กัน” ความคิดนี้จะมีผลต่อการตัดสินใจให้ใช้สารเสพติดชนิดนั้น

ผลการสัมภาษณ์ พบว่าการปลูกฝังของพ่อแม่ในวัยเด็ก การเอาใจใส่ในเรื่องความเป็นอยู่ หรือการใช้เงินของบุตร การอบรมสั่งสอนที่เข้มงวดหรือไม่

เข้มงวด หรือปล่อยปละละเลย ล้วนมีผลต่อการตัดสินใจ และความยับยั้งชั่งใจของนักศึกษา และพบว่านักศึกษาส่วนมากสนิทกับแม่มากกว่าพ่อ

ผลการสัมภาษณ์นักศึกษากลุ่มเสี่ยง สนับสนุนข้อค้นพบที่สอดคล้องในกลุ่มนักศึกษาทั่วไปว่า ปัจจัยที่สามารถอธิบายพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดของนักศึกษาได้แก่ บุคลิกภาพชอบทำท่าย การเสพยาเสพติดของเพื่อน ทักษะการติดต่อสารเสพติด และความรู้ความเข้าใจต่อสารเสพติด

ตอนที่ 3 สรุปผลการสัมภาษณ์ คณาจารย์ กิจการนักศึกษา

ผู้วิจัยสัมภาษณ์รองคณบดีหรือผู้ช่วยคณบดี ฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะต่างๆ สัมภาษณ์รายบุคคลรวม 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์คณาจารย์ กิจการนักศึกษา ประเด็นที่สัมภาษณ์มีผลสรุปดังนี้

1. ทักษะความเห็นที่มีต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาในคณะ พบว่า

1.1 คณาจารย์ส่วนหนึ่งมีความเห็นที่ตรงกันว่า ไม่รู้สภาพการณ์ที่ชัดเจนของปัญหาในมหาวิทยาลัยว่ามีกลุ่มเสพยาหรือติดสารเสพติดประเภทใด

1.2 มหาวิทยาลัยขาดนโยบายชัดเจนว่าจะบำบัดหรือลงโทษผู้เสพยา

1.3 ขาดบุคลากรที่อุทิศตนเรื่องนี้เพราะคณะมุ่งงานสอนและงานวิจัย เป็นต้น

1.4 ปัจจุบันสารเสพติดมีมากประเภท

1.5 มหาวิทยาลัยอยู่ใกล้สถานบันเทิง แหล่งท่องเที่ยว และชายแดนการขนถ่ายสารเสพติด

1.6 เยาวชนมีทักษะที่ผิดตามเพื่อน

1.7 สภาพแวดล้อม และคุณภาพชีวิตนักศึกษาแย่ง

1.8 ปัญหาระบบการป้องกันปัญหาสารเสพติดและข้อเสนอแนะ คณาจารย์ให้ความเห็นว่า

2. รูปแบบมาตรการป้องกันปัญหาสารเสพติดและข้อเสนอแนะ คณาจารย์ให้ความเห็นว่า

2.1 มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายกำหนดผู้เสพยาในระดับโทษภาคทัณฑ์ ส่วนผู้ติดควรมีมาตรการบำบัด

2.2 มหาวิทยาลัยควรกำหนดแผนศึกษาวิจัยปัญหาสารเสพติดอย่างต่อเนื่อง มีทีมทำงานติดตามปัญหา เช่น สอดส่องตามสถานบันเทิง ฯลฯ

2.3 ควรจะสนับสนุนระบบดูแลนักศึกษา หรือมีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาที่เอาใจใส่นักศึกษา

2.4 รณรงค์ให้นักศึกษารู้โทษภัย และความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการเสพยาเสพติด

2.5 ควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.6 ให้มีระบบเพื่อนช่วยเพื่อน หรือกิจกรรมทางสังคมอย่างหลากหลาย

2.7 ตั้งกลุ่มรับผิดชอบติดตามคุณภาพชีวิตนักศึกษา จัดให้มีการพบปะนักศึกษาที่พักอาศัยภายนอกเป็นระยะๆ

2.8 ให้ประชาคมมหาวิทยาลัยรับรู้ปัญหา ร่วมกัน ให้ได้ตระหนัก ทบทวนตนเองและต้องมีความพยายามในการแก้ไขปัญหา

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักศึกษา

งานวิจัยเรื่องนี้พบว่าประเภทของสารเสพติดที่นักศึกษาทั่วไปทดลองใช้ครั้งแรกมากที่สุด นักศึกษาเพศชายส่วนใหญ่จะทดลองเสพยาประเภทบุหรี่ยี่ ในขณะที่นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่ทดลองสารประเภทเหล้า เบียร์ และพบว่าเบียร์/เหล้า และบุหรี่ยี่เป็นสารที่นักศึกษากลุ่มเสี่ยงใช้เสพยาครั้งแรก และใช้สารเสพติดประเภทอื่นๆ ตามมา เช่น กัญชา ยาแก้ไอที่มีโคเดอีนผสม ยาบ้า หรือยาอี ซึ่งอาจเป็นเพราะเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และบุหรี่ยี่เป็นสิ่งที่ซื้อขายกันอย่างถูกกฎหมาย หรือที่นักศึกษากล่าวว่า “ใครเขาก็ใช้กัน” หรืออาจเป็นเพราะสื่อโฆษณาปัจจุบันที่กระตุ้นความอยากรู้และที่นักศึกษากล่าวว่าอยากลอง โดยเฉพาะสื่อภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ที่มีฉากการแสดงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานรื่นเริงสังสรรค์ต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติดา ตั้งทาง-ธรรม (2540) ที่กล่าวว่าผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่รัฐได้รับ หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการจำหน่ายมักจะพยายามส่งเสริมให้มีการผลิต รวมทั้ง

กลยุทธ์การขายของผู้ค้า เช่น การลักลอบนำเข้าบุหรี่ปริหรือการโฆษณาชวนเชื่อ ชวนลอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ ต้นสกุล (2533) ที่ว่าเหล้ากับบุหรี่ปริเป็นสารที่มีผู้เคยใช้มากที่สุด และงานวิจัยที่พบว่าผู้ใช้สารเสพติดประเภทหนึ่งมีแนวโน้มที่จะใช้สารเสพติดประเภทอื่นๆ ด้วย (กวี สุภานันท์, 2537; อนุกุล รัช-ธรรมเสมอ, 2541) งานวิจัยนี้พบว่าพฤติกรรมเคยลองเสพสารเสพติดนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์กันระหว่างเพศและลักษณะการพักอาศัยของนักศึกษา กล่าวคือ ไม่ว่านักศึกษาจะพักอาศัยกับใครหรือที่ใด ก็มีโอกาสดลองเสพสารเสพติดได้เช่นกัน การเสพสารเสพติดของเพื่อน คือ การตอบคำถามปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้สารเสพติด สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริพร สุขรุ่งเรือง (2540) ที่พบว่าผลการชักนำจากเครือข่ายสังคมเพื่อนมีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวให้เพื่อน เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อยาเสพติด และมีประสิทธิภาพมากกว่านักเรียนที่พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองซึ่งไม่ใช่พ่อแม่ และที่พักอาศัยตามลำพังในหอพักหรือบ้านเช่ามากกว่าที่พักอาศัยอยู่กับพ่อแม่

งานวิจัยนี้พบว่า ในกลุ่มนักศึกษาทั่วไป และนักศึกษากลุ่มเสี่ยงระบุว่าปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้นักศึกษาทดลองสารเสพติดครั้งแรก เพราะอยากลองเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่อง (ผจงจิต อินทสุวรรณ, 2539; ยงยุทธ เมธาวิวินิจฉัย, 2539; ดุษฎี โยเหลา และคณะ, 2540; ประยุทธ์ ชูสอน และคณะ, 2540) และเพื่อนชักชวนหรือเห็นเพื่อนเสพเป็นอันดับถัดมา สอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่อง (วารุณี ภูริ-ลิขสิทธิ์, 2531)

ประเด็นที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสารเสพติดของนักศึกษาทั่วไป

งานวิจัยนี้พบว่า มีเพียงสี่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสารเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเรียงตามลำดับความสามารถในการอธิบายจากมากไปหาน้อย ได้แก่ บุคลิกภาพชอบทำท่าย การเสพสารเสพติดของเพื่อน ทศนคติต่อสารเสพติด และความรู้ความเข้าใจต่อสารเสพติด ปัจจัยที่พบไม่แตกต่างกันในกลุ่มนักศึกษาทั่วไปและในนักศึกษากลุ่มเสี่ยงที่ยืนยัน

ข้อค้นพบดังกล่าว กล่าวคือ ผู้วิจัยให้นักศึกษาผู้ใช้สารเสพติดในหลายประเภทได้ประเมินบุคลิกภาพตัวเองส่วนมากเห็นว่าตนเองชอบลองสิ่งแปลกใหม่ เห็นว่าการเสพสารเสพติดเป็นประสบการณ์ของชีวิต เช่น เห็นว่าการเสพยาอิมเมด หรือยาแก้ไอที่มีส่วนผสมโคเคอีนมีรสหอม หวาน หรือเสพยาโคเคนไม่ติด ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2540) ที่พบว่าเด็ก และเยาวชนที่ติดสารระเหยมีบุคลิกภาพชอบทำท่ายสูงกว่าเด็กและเยาวชนที่ไม่ใช้สารระเหย และงานวิจัยของ วันชัย ธรรมจักร (2541) ที่พบว่า ในกลุ่มผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเสพติดร้อยละ 86.6 รายงานว่าเพื่อนมีส่วนในการติดสารเสพติดและงานวิจัยของ วันชัย ธรรมจักร และคณะ (2543) ที่พบว่า มีสามปัจจัยที่อธิบายพฤติกรรมสารเสพติดของเด็กและเยาวชนในและนอกระบบโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ การชวนให้ลองเสพสารเสพติดจากเพื่อน บุคลิกภาพชอบทำท่าย และเจตคติต่อสารเสพติด ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้มีงานวิจัยที่คล้ายคลึงอยู่บ้าง ในปัจจัยตัวแปรด้านอิทธิพลเพื่อน ซึ่งศิริพร สุขรุ่งเรือง (2541) พบการทดลองเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้เทคนิคการชักนำจากเครือข่ายสังคมเพื่อน ต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อยาเสพติด และพฤติกรรมเสี่ยงเกี่ยวกับยาเสพติด พบว่าเพื่อนมีผลอย่างมากต่อพฤติกรรมเสี่ยงเกี่ยวกับยาเสพติด และงานวิจัยนี้พบว่า บุคคลในครอบครัวที่มีความสำคัญและใกล้ชิดกับนักศึกษา คือ แม่ ไม่พบความแตกต่างในกลุ่มนักศึกษาทั่วไป และนักศึกษากลุ่มเสี่ยง สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีต (โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ, 2533) การค้นพบจากงานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันการใช้สารเสพติดในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเน้นตัวแปรหรือปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดทั้งสี่ปัจจัย เพราะนักศึกษาเป็นตัวแทนของช่วงวัยที่มีความอยากรู้ อยากลอง ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน และต้องการความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสารเสพติด การศึกษาวิจัยเชิงลึกพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ส่วนหนึ่งที่ใช้สารเสพติดไม่ได้ใช้เพียงบุหรี่ปริ เหล้า เบียร์ แต่ใช้สารเสพติดประเภทอื่นด้วย

ประเด็นที่ 3 รูปแบบหรือมาตรการป้องกันปัญหาสารเสพติด

รูปแบบหรือมาตรการป้องกันปัญหาสารเสพติดของงานวิจัยนี้ พบว่าในนักศึกษากลุ่มเสี่ยงเห็นว่าการใช้หรือไม่ใช้หรือการหยุดใช้สารเสพติด สิ่งสำคัญที่สุดคือตัวเอง เพื่อนเป็นปัจจัยที่เอื้อให้เสพ นักศึกษาเห็นว่าสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย อันได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ เช่น ท่าทีที่แสดงความเอาใจใส่รวมทั้งการปลูกฝังในวัยเด็ก และความเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องของพ่อแม่ ล้วนมีผลต่อการตัดสินใจ และความยับยั้งชั่งใจของนักศึกษา ดังนั้นในทัศนะของนักศึกษาเห็นว่าเพื่อน ครู อาจารย์ และพ่อแม่ เป็นปัจจัยที่ป้องกันปัญหาสารเสพติด

ส่วนคณาจารย์ก็กิจการนักศึกษา เห็นว่า มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายสารเสพติดในเรื่องระดับโทษของผู้เสพ หรือมาตรการบำบัด ควรสนับสนุนระบบดูแลนักศึกษา และมีกลุ่มรับผิดชอบติดตามคุณภาพชีวิตของนักศึกษาทั้งให้ประชาคมมหาวิทยาลัยตระหนักถึงปัญหาพร้อมกัน เหล่านี้เป็นเพราะที่ผ่านมามหาวิทยาลัยขาดการเน้นย้ำเรื่องการลงโทษผู้เสพและไม่มีมาตรการบำบัดผู้ติด ทั้งอาจารย์ส่วนมากตระหนักในปัญหาสารเสพติดน้อย หรือไม่เห็นความสำคัญ อาจเป็นเพราะอาจารย์ไม่รู้สภาพการณ์ที่ชัดเจนของปัญหาตามที่ได้พบในงานวิจัยนี้ มาตรการป้องกันปัญหาสารเสพติดในทัศนะของคณาจารย์ จึงเป็นเรื่องของนโยบายของมหาวิทยาลัย ภารกิจของอาจารย์ที่ปรึกษา และกิจกรรมทางสังคมที่มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีอย่างหลากหลาย

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของมหาวิทยาลัย

ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการเสพสารเสพติด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเสพยาเสพติดของเพื่อน อิทธิพลของเพื่อน บุคลิกภาพชอบทำทนาย และทัศนคติต่อสารเสพติด

1.1 มหาวิทยาลัยจึงควรเป็นเขตปลอดสารเสพติดทุกชนิดให้มีสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการซื้อขาย หรือเสพ เป็นแหล่งให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ให้นักศึกษารับรู้ถึงโทษภัย หรือผลระยะยาวที่มี

ต่อการใช้สารเสพติดติดต่อกันเป็นเวลานานให้มีเครือข่ายเพื่อนเตือนเพื่อน หรือเพื่อนช่วยเพื่อน มีการฝึกอบรมทักษะการคิดและตัดสินใจ เพื่อให้นักศึกษาเกิดอึดมั่น-ทัศนคติทางบวก ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเสพยาเสพติด

1.2 กำหนดแผนดำเนินงานป้องกันสารเสพติดใน 2 กลุ่มเป้าหมาย นักศึกษาทั่วไป และนักศึกษากลุ่มเสี่ยง ให้ผู้แทนนักศึกษามีส่วนในการร่วมกำหนดแผนการดำเนินงาน ปฏิบัติการ และประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรม

1.3 สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการติดตามเอาใจใส่ ตักเตือนบุตร ให้ครอบครัวมีส่วนร่วมสนับสนุน เสริมสร้างลักษณะความคณตนของบุตร

1.4 มหาวิทยาลัยควรเน้นย้ำเรื่องของระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและในบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ควรมีกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกับนักศึกษาบ้าง นอกเหนือจากการเรียนการสอนควรเอาใจใส่ให้นักศึกษา และมีท่าทีให้นักศึกษากล้าที่จะปรึกษา หรือคอยตักเตือนนักศึกษาในเรื่องของยาเสพติดบ้าง อย่างที่นักศึกษากล่าวมาให้ “เตือนแบบรวมๆ”

2. ข้อเสนอแนะเชิงการนำไปปฏิบัติใช้ บทบาทของครอบครัว

นักศึกษาที่ศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย จะผ่านช่วงวัยเด็กและผ่านการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ จนพัฒนาบุคลิกภาพเป็นตัวของเขาในปัจจุบันที่เป็นวัยรุ่นแท้ที่จริงแล้วพฤติกรรมของวัยรุ่นล้วนมีผลมาจากการอบรม เลี้ยงดู และสิ่งแวดล้อมในวัยเด็ก ดังเช่น พรรรณี ชูทัยเงินจิต (2533) กล่าวว่าไว้ว่า บุคลิกภาพเป็นผลจากความรู้อัจฉริยะที่บุคคลมีต่อตนเอง และสิ่งแวดล้อมที่จะพัฒนาอึดมั่นในทัศนแห่งตน พ่อ แม่ และผู้ปกครอง จึงเป็นบุคคลสำคัญแรกๆ ต่อเด็ก แบบของการอบรมเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่จึงเป็นสิ่งที่บุคคลที่เตรียมตัวจะเป็นพ่อแม่ควรรีให้ความตระหนักและใส่ใจ เพราะอิทธิพลและบรรยากาศภายในบ้านจะบั่นแ่่งเด็ก ซึ่ง Eric Berne จิตแพทย์ผู้ให้กำเนิดทฤษฎีและวิธีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์การสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (อ้างถึงใน อามา จันทรสกุล, 2529, 148-151) กล่าวว่า พัฒนาการของเด็กในช่วง 7 ปีแรกสำคัญกับชีวิต เด็กจะเรียนรู้ถึงกฎเกณฑ์ อำนาจของผู้ที่มีอิทธิพลเหนือกว่ายอมทำตาม

คำสั่งสอนต่างๆ พ่อแม่ผู้เลี้ยงดูควรสั่งสอนด้วยความรัก ความเข้าใจ และใช้เหตุผล เพราะเด็กที่อยู่ในแวดล้อม ของการกระตุ้นสนับสนุนจะมีความเชื่อมั่น เด็กที่อยู่ใน แวดล้อมแห่งการยอมรับในความสามารถ เด็กจะอยู่ อย่างมีเป้าหมาย หรือเด็กที่อยู่ในแวดวงแห่งความอดทน จะอดกลั้นได้ หากกระเปียบวินัยในบ้านเป็นแบบเผด็จการ เข้มงวด เด็กจะมีความตึงเครียด ก้าวร้าว หรือการเลี้ยงดู แบบปล่อยตามสบาย เด็กจะขาดความรับผิดชอบ หรือ บ้านที่ไม่ลงรอย กระทบกระทั่งกันระหว่างพ่อแม่ หรือ บุคคลในครอบครัว เด็กจะไม่มีคามมั่นคงทางอารมณ์ เด็กที่รู้ว่าตนเองเป็นที่ยอมรับของพ่อแม่ จะมีลักษณะ เป็นตัวของตัวเองและมั่นคง หรือความรู้สึกว่าไม่เป็นที่รัก หรือได้รับการน้อยลงล้วนมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออก ของเด็ก คำบอกของนักศึกษาที่ว่า พ่อแม่ไม่ควรเข้มงวด เกินไป หรือหย่อนเกินไป จึงเป็นคำกล่าวที่ผู้วิจัยเห็น ว่า ในการปฏิบัติจริงจะเป็นสิ่งที่ค่อนข้างละเอียดอ่อน สำหรับ พ่อแม่ที่ถูกติดสารเสพติด ผู้วิจัยเห็นว่าพ่อแม่ควรให้ โอกาสกับความผิดพลาดของลูก ให้ลูกกล้าที่จะปรึกษา ให้การประคับประคองลูกอย่างอดทน สิ่งที่จะได้คือ ได้ ลูกกลับคืนมา เริ่มแรกพ่อแม่จึงควรติดตามสังเกตใน ความเปลี่ยนแปลงของลูกทั้งเรื่องของการใช้จ่าย หรือ การคบเพื่อน หรือการเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน ฯลฯ ครอบครัวจึงควรเป็นหน่วยของสังคมที่มีประสิทธิภาพ ทั้งพ่อและแม่ในการอบรมบุตร มิใช่เพียงแม่เท่านั้น

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึกรายการณ์ที่พบใน งานวิจัยนี้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย แม้ เป็นเพียงส่วนเลี้ยวของสังคม แต่ก็ได้ตอบคำถามให้ ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้ภาพแห่งความจริง ยังมีบุคคลอีก จำนวนไม่น้อยที่ผู้วิจัยควรได้สัมภาษณ์เพื่อทำการศึกษ แต่เพราะข้อจำกัดของเวลาในงานวิจัยที่เร่งรีบ

ในส่วนกลุ่มนักศึกษาทั่วไป ควรพัฒนา เครื่องมือวัดตัวแปรด้านอิทธิพลเพื่อน การเสพสารเสพ ติดของเพื่อน บุคลิกภาพชอบทำทนาย และทัศนคติต่อ สารเสพติดให้ชัดเจน และแม่นยำ มากขึ้น และค้นหา ปัจจัยที่เป็นตัวป้องกันสารเสพติด โดยเน้นที่ตัวนักศึกษา และครอบครัว

3.2 ควรศึกษาแบบวัดทัศนคติต่อสารเสพติด โดยศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มทดลองและควบคุม เพื่อ พัฒนารูปแบบ การฝึกอบรมนักศึกษา ให้เกิดเครือข่าย อิทธิพลเพื่อน ป้องกันการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา มากกว่ารูปแบบการให้ความรู้ในแบบ นิทรรศการหรือแผ่นพับ แผ่นปลิว ให้เน้นองค์กร เครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). นโยบายมาตรการและแนวทางการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด. เอกสารประกอบการประชุมผู้บริหารศึกษา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรับทราบนโยบายและแนวทางป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ณ โรงแรม บี.พี.สมิหลาบีช.
- กวี สุภานันท์. (2537). รายงานการศึกษาคุณลักษณะบางประการของเด็ก และเยาวชน ที่กระทำความผิด ซึ่ง ถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางนครปฐม. นครปฐม: โรงเรียนนายร้อย ตำรวจ.
- กองแผนงาน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2544). รายงาน การสำรวจความคิดเห็นของบัณฑิตมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ รุ่นปีการศึกษา 2542. สงขลา: มหา- วิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดุขฎิ โยเหลา และคณะ. (2540). ปัจจัยบ่งชี้สาเหตุการใช้ และติดสารระเหยของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพ-มหานครและจังหวัดยโสธร. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เดลินิวส์. (2545). เกาะข่าวอาชญากรรม. 12 มกราคม 2545, หน้า 2.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2543). สรุปผลการดำเนินงานโครงการ รมรงค์เพื่อป้องกันยาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. แผนป้องกันและปราบ-ปราบยาเสพติด ปีงบประมาณ พ.ศ.2541 และ 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
- ทิพย์อร ไชยณรงค์. (2535). การวิเคราะห์ผลงานวิจัยด้านยาเสพติด. กรุงเทพฯ: กองวิเคราะห์โครงการและ ประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.

- ธนพัฒน์ หาพิพัฒน์. (2538). พฤติกรรมการใช้ยาบ้าของนักศึกษา: กรณีศึกษานักศึกษาวิทยาลัยเกษตรและวิทยาลัยเทคนิคในภาคกลาง สังกัดกรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธราดล เหมพัฒน์. (2540). ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเสพสารเสพติดของวัยรุ่นในจังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธวัชชัย ไทยเขียว. (2526). การศึกษาถึงสาเหตุของการเสพยาเสพติด. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ. (2541). ปัจจัยทางจิตสังคมกับพฤติกรรมการติดสารเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- บุญธรรม กิจปรีดาภิรุทธิ์. (2527). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร.
- ประยุทธ์ ชูสอน และคณะ. (2540). การศึกษาสภาพปัญหาการติดยาและสารเสพติดในเขตเทศบาลนครขอนแก่น: กรณีศึกษากลุ่มนักศึกษาวิทยาลัยขอนแก่น และวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเสริฐ ต้นสกุล และคณะ. (2533). รายงานการศึกษาคุณภาพชีวิต และสุขภาพของเยาวชน: สภาพการใช้สารเสพติดและทัศนคติเกี่ยวกับสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ: กรมการฝึกหัดครู.
- ปรีชา วิหคโต และคณะ. (2540). การศึกษาสภาพการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. (2540). แนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาโยบายแก้ปัญหาสารเสพติดในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พรรณี ชูทัยเจนจิต. (2532). พัฒนาการทางบุคลิกภาพและแรงจูงใจ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยุบลวรรณ ประมวลรัฐการ. (2532). ตัวแบบสมมุติฐานการใช้ยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น ทดสอบเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ: คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลาดทองใบ ภูอภิรมย์. (2530). บทบาทของครอบครัวในการป้องกันการติดยาเสพติด. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันชัย ธรรมสังการ และคณะ. (2541). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการติดยาและสารเสพติดของผู้ป่วยในศูนย์บำบัดรักษาเสพติดภาคใต้. สงขลา: ศูนย์วิจัยพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วันชัย ธรรมสังการ และคณะ. (2543). การแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 6(3), 291-317.
- วารุณี ภูริชลิทธิ. (2531). สาเหตุการติดยาเสพติดในวัยรุ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีเชียงใหม่. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิทยาลัยการสาธารณสุข สถาบันวิจัยสังคมและสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2541). รายงานการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อหามาตรการทางเลือก. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาสินี อโนมะสิริ และคณะ. (2539). การศึกษาปัญหาสารเสพติดในแรงงานก่อสร้าง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศรีวรรณ เจียรวัฒน์ชัย. (2539). บทบาทของครอบครัวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาดูติดยาเสพติดในเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ศุภณัฐ เผือกคง. (2541). การศึกษารายกรณีนักเรียนติดยาเสพติดในสถานบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โรงพยาบาลค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สงคราม ขำตันวงศ์ และคณะ. (2542). การใช้น้ำยาแก้ไอที่มีส่วนผสมของโคเดอีนในทางที่ผิด. สงขลา: สำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภาคใต้.

- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2545). รายงาน
ผลโครงการประมาณการจำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยา
เสพติดในประเทศไทย: สถานภาพการใช้ยาและสาร
เสพติด พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคใต้. (2543).
สรุปผลการสัมมนาการประสานงานกระบวนการ
ยุติธรรมคดียาเสพติดในพื้นที่ภาคใต้ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. (2542).
แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายา
เสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักนาย-
กรัฐมนตรี.
- สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. (2543).
สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดสรุปผลการ
ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2542.
สงขลา: ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
จังหวัดสงขลา.
- สำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพ และนันทนาการ. (2541).
ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการป้องกัน การติดยา
เสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิจัยเอแบค/เคเอสซีอินเตอร์เนตโพลล์. (2543). สภาพ
ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษาและ
การประมาณการค่าจำนวนนักเรียน นักศึกษา ที่ใช้
ยาเสพติด: ศึกษากลุ่มตัวอย่างในสถาบันการศึกษา
สังกัดกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย.
กรุงเทพฯ: สำนักงาน ป.ป.ส.
- สุชาติ ดั่งทางธรรม. (2540). เศรษฐศาสตร์การเมืองเรื่อง
บุหรี. วารสารการวิจัยระบบสาธารณสุข, 5 (มีนาคม
2540), 190-201.
- โสภ ชูพิกุลชัย. (2533). รายงานการวิจัยการศึกษาการแพร่
ระบาด การติดยาเสพติดในเด็กและเยาวชนย่าน
ชุมชนแออัด: ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพ-
มหานคร. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาชุมชน
สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรม
ราชูปถัมภ์.
- หนึ่งหทัย กอปรศรีสวัสดิ์. (2542). การศึกษาสาเหตุการติด
สารเสพติดและความคาดหวังในการเข้ารับการรักษา
ของเยาวชนที่เข้ารับการรักษาในคลินิกยาเสพติด.
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี
- อาภา จันทรสกุล. (2529). ทฤษฎีและวิธีการให้คำปรึกษาใน
โรงเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อนุกุล รัชชธรรมเสมอ และคณะ. (2541). การศึกษาสภาพ
ปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กเร่ร่อน. กรุงเทพฯ:
สำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- Arnett. J. (1992). **behavior in adolescence, A develop-
mental perspective. Development Review, 12,**
339-373.
- Hoffmann, J.P. (1993). Exploring the Direct and Indirect
Family Effect on Adolescent Drug Use. **The
Journal of Drug Issue, 22(3),** 535-557.
- Jessor, R., et al. (1991). **Beyond adolescence: Problem
behavior and young adult Development.**
New York: Cambridge University Press